

УДК 378.014:37.018.43

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7\(37\)-1246-1260](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-1246-1260)

Качак Тетяна Богданівна доктор філологічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-6863-1736>

Цюняк Оксана Петрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <http://orcid.org/0000-0002-4573-1865>

Близнюк Тетяна Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-0558-2201>

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО

Анотація. Стаття присвячена аналізу інноваційних підходів до формування дослідницької компетентності студентів-педагогів у сучасних закладах вищої освіти. Підкреслено важливість не лише набуття професійних знань, а й розвитку умінь самостійного наукового пошуку, критичного мислення, аналітичної діяльності та академічної ініціативи.

Автори пропонують комплексний алгоритм вирішення проблеми, який базується на низці педагогічних принципів і умов. Заакцентовано на інтеграції науково-дослідницької діяльності у всі навчальні дисципліни, що забезпечує системне та цілісне формування дослідницьких навичок у здобувачів вищої освіти. Стверджено, що результативним є оновлення навчальних програм курсів «Основи наукових досліджень» та «Основи педагогічних досліджень» із врахуванням активного використання сучасних цифрових інструментів, платформ для наукової комунікації, хмарних сервісів і засобів візуалізації результатів. Важливими для студентів є майстер-класи із написання наукових робіт, тренінги та вебінари, присвячені ефективним методам пошуку й аналізу наукової літератури, принципам академічної доброчесності (у тому числі в процесі використання штучного інтелекту).

Наголошено на ролі курсу «Академічної риторики», в процесі вивчення якого у студентів розвиваються навички усної та письмової комунікації, вони набувають навичок академічної риторичної культури, наукової дискусії, презентації та обговорення результатів наукових досліджень. Зауважено, що організація науково-дослідної роботи із залученням студентів до участі в конференціях і конкурсах стимулює академічну активність та ініціативу, а впровадження науково-проектної діяльності в освітній процес сприяє розвитку критичного мислення, навичок самостійного аналізу інформації та академічної взаємодії, що в комплексі формує готовність майбутніх педагогів до ефективної наукової і практичної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Ключові слова: дослідницька компетентність, студенти-педагоги, науково-дослідницька діяльність, інноваційні підходи, цифрові технології, академічна ініціатива.

Kachak Tetiana Bogdanivna Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor of the Department of Primary Education and Educational Innovations of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-6863-1736>

Tsiuniak Oksana Petrivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Primary Education and Educational Innovations of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, <http://orcid.org/0000-0002-4573-1865>

Blyznyuk Tetyana Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education and Educational Innovations of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-0558-2201>

INNOVATIVE APPROACHES TO FORMING RESEARCH COMPETENCES OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

Abstract. This article is devoted to the analysis of innovative approaches to the formation of research competence of students of Pedagogy Department in modern higher education institutions. It emphasizes the importance not only of acquiring professional knowledge but also of developing skills in independent scientific inquiry, critical thinking, analytical activity, and academic initiative.

The authors offer a comprehensive algorithm for addressing the issue, based on a set of pedagogical principles and conditions.

The focus is placed on the integration of research activities across all academic courses, ensuring a systematic and holistic development of research skills in higher education students. It is argued that updating the curricula of the courses such as «Fundamentals of Scientific Research» and «Fundamentals of Pedagogical Research», with active use of modern digital tools, platforms for scientific communication, cloud services, and visualization tools, is highly effective. Workshops on scientific writing, trainings, and webinars dedicated to effective methods of searching and analyzing scientific literature, as well as principles of academic integrity (including the use of artificial intelligence), are essential for students.

Emphasis is placed on the role of the course «Academic Rhetoric», during which students develop oral and written communication skills, acquire academic rhetorical culture, engage in scientific discussion, and practice presentation and discussion of research results. It is noted that organizing research work involving student participation in conferences and competitions stimulates academic activity and initiative. Similarly, the implementation of scientific project activities in the educational process promotes the development of critical thinking, independent information analysis skills, and academic collaboration. Together, these elements form the readiness of future teachers for effective scientific and practical activity in the modern educational environment.

Keywords: research competence, student of Pedagogy Department, research activity, innovative approaches, digital technologies, academic initiative.

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта дедалі більше орієнтується на формування в студентів не лише професійних знань і умінь, а й здатності до самостійного наукового пошуку, критичного осмислення інформації, аналітичного мислення й творчого підходу до вирішення фахових завдань.

У цьому контексті особливого значення набуває розвиток дослідницької компетентності – однієї з ключових у професійній підготовці майбутніх фахівців, зокрема у педагогічній сфері.

Формування дослідницьких умінь і навичок у студентів ЗВО потребує застосування інноваційних підходів, що враховують динаміку змін у сучасному інформаційному суспільстві, зростання ролі цифрових технологій, міждисциплінарність освітніх програм та переорієнтацію на студентоцентроване навчання. Залучення студентів до наукової діяльності стає ефективним лише за умови поєднання класичних і новітніх форм, методів і засобів навчання.

Особливо актуальним є дослідження інноваційних педагогічних стратегій, що сприяють розвиткові дослідницької компетентності майбутніх

учителів у межах навчального процесу, проектної діяльності, індивідуальної роботи, академічної ініціативи та взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науково-педагогічній літературі проблема формування дослідницької компетентності студентів-педагогів в умовах цифровізації освіти не є новою. Науковці й педагоги-практики дедалі активніше звертаються як до теоретичного її осмислення, так і до розробки методик і підходів, які забезпечують цей процес. В контексті обраної теми дослідження важливими є два ключові напрями наукових розвідок: формування дослідницької компетентності студентів ЗВО; інноваційні підходи до розвитку цієї компетентності у майбутніх учителів, як складової їхньої професійної підготовки в цифровому освітньому просторі.

Перший аспект охоплює визначення поняття і структури дослідницької компетентності, виявлення її основних компонентів, аналіз критеріїв та показників її сформованості, а також вивчення факторів, які впливають на її розвиток. В наукових публікаціях акцентується на таких параметрах, як здатність до постановки дослідницької проблеми, добір методів, інтерпретація результатів та самооцінка наукової діяльності (І. Кастільйо-Мартінес та М. Рамірес-Монтойя [10], Дж. Віллісон, Ф. Сабір та Дж. Томас [17]). Значну увагу приділено також аналізу інструментарію для діагностики рівня сформованості дослідницької компетентності, зокрема анкет і опитувальників, запропонованих Ф. Бетчер та Ф. Тіль [9], що дозволяє комплексно оцінити когнітивні, процедурні й мотиваційні компоненти дослідницьких умінь студентів.

Другий напрям стосується інноваційних підходів до розвитку дослідницької компетентності у студентів педагогічних спеціальностей, з урахуванням умов сучасного освітнього простору. Тут цінними є дослідження А. Сірасо-Калі та науковців з Барселони [11], які виявили нерівномірність і фрагментарність формування дослідницької компетентності у навчальних програмах, зокрема недостатню увагу до таких її складників, як уміння працювати з науковими джерелами, комунікативні навички та оволодіння актуальним змістом досліджень.

У контексті зарубіжного досвіду М. Леврінц, Н. Варга та Ю. Попик [5] дослідили розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі європейських країн. Вони визначають дослідницьку компетентність як інтегральну якість особистості, що включає володіння вміннями і способами дослідницької діяльності з метою пошуку знань для вирішення освітніх проблем і організації навчального процесу. Вивчення особливостей формування цієї компетентності у ЗВО Німеччини, Великої Британії та Франції засвідчує її системний та неперервний характер.

Процес відбувається поетапно через навчально-дослідницьку роботу студентів на молодших курсах та наукову діяльність на старших курсах з цілеспрямованим заохоченням їх до міждисциплінарних досліджень, а також застосуванням активних форм і методів навчання, таких як співбесіди, практикуми, семінари, ділові ігри, аналіз ситуацій, практика, стажування та самостійна робота.

У вітчизняному науковому полі помітними є напрацювання **А. Марущевич, І. Зварич, О. Романишин, Н. Маланюк та О. Гриневич** [16], які експериментально підтвердили ефективність застосування сучасних дидактичних умов – інноваційних форм лекцій, семінарських і практичних занять – для розвитку дослідницької компетентності студентів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Зокрема, автори наголошують на доцільності поєднання теоретичної підготовки з активацією пізнавальної діяльності студентів та використанням проблемного навчання, що забезпечує формування дослідницької культури особистості у контексті неперервної освіти. Аналогічно, у дослідженні М. Кудли [4] стверджено, що науково-дослідницька компетентність майбутніх учителів формується у навчальний і в позанавчальний час та є невід’ємною складовою їх професійної компетентності. Визначено основні компоненти структури дослідницької компетентності.

Інформаційно-комунікаційні технології відкривають нові можливості для організації навчального процесу, сприяють інтеграції інтерактивних та віртуальних інструментів, що стимулюють активну пізнавальну діяльність студентів. Зокрема, застосування цифрових платформ, онлайн-лабораторій, систем дистанційного навчання, а також використання штучного інтелекту у педагогічній практиці дозволяє створювати умови для формування у майбутніх педагогів навичок самостійного пошуку, аналізу та інтерпретації наукової інформації. Питання використання цифрових інструментів у підготовці майбутніх учителів, зокрема розвитку у них інформаційно-комунікаційної компетентності, вмінь використовувати ІКТ у дослідницьких пошуках та професійній діяльності висвітлено у працях багатьох науковців (серед них В.Биков [1], Т.Близнюк, О.Будник, Т.Качак, О.Цюняк, С. Яців [7; 8; 13; 14; 15]).

Сучасний науковий дискурс підкреслює важливість поєднання традиційних та інноваційних методів для ефективного формування дослідницької компетентності студентів-педагогів у цифрову епоху, що сприяє підвищенню якості їх професійної підготовки. Попри значну кількість досліджень, ця проблема недостатньо розкрита з урахуванням специфіки педагогічного фаху, що актуалізує потребу в інноваційних підходах, орієнтованих на професійні запити майбутніх учителів.

Мета статті – проаналізувати інноваційні підходи до формування дослідницької компетентності студентів закладів вищої освіти, зокрема окреслити ефективні принципи та педагогічні умови, що сприяють розвитку здатності майбутніх педагогів до самостійного наукового пошуку, критичного мислення, аналітичної діяльності й академічної ініціативи в умовах цифрового освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Відома як одна з компетенцій ХХІ століття, дослідницька компетентність може допомогти студентам орієнтуватися у складнощах світу, що постійно змінюється [11, с. 1]. Дослідницька компетентність студентів ЗВО – це інтегральна здатність не лише розуміти та інтерпретувати наукову інформацію, а й самостійно формулювати дослідницькі питання, обирати відповідні методи, збирати й аналізувати дані, інтерпретувати результати, а також критично оцінювати свою діяльність.

Узагальнені підходи до розвитку дослідницької компетентності також підкреслюють важливість залучення студентів до реальних дослідницьких завдань, поступового розвитку дослідницьких навичок з молодших курсів, а також встановлення чіткого зв'язку між навчальним контентом та очікуваними дослідницькими результатами [12]. Це забезпечує підготовку студентів не лише до академічної кар'єри, але й до професійної діяльності, де вимоги аналітичного мислення, самоорганізації та здатності до критичного оцінювання інформації стають дедалі актуальнішими.

Дослідницька компетентність формується з комплексу знань, вмінь і навичок. Структуру дослідницької компетентності майбутнього вчителя, запропоновану М. Кудлюю на основі узагальнення наукових підходів, формують чотири компоненти: когнітивний (знання та методологія, необхідні для постановки й розв'язання дослідницьких завдань), мотиваційно-ціннісний (зацікавленість у дослідницькій діяльності, пізнавальна активність, самостійність), особистісно-ціннісний (інтелектуальні та особистісні якості: рефлексія, аналітичність, творча уява, відповідальність, наполегливість), діяльнісно-операційний (уміння формулювати проблему, висувати гіпотезу, планувати й проводити дослідження) [4, с. 87]. У такому підході дослідницька компетентність розглядається як результат ефективної науково-дослідної діяльності студентів, що сприяє професійному становленню й розвитку їхнього наукового потенціалу.

Аналіз й узагальнення теоретичних міркувань різних вчених та практичний досвід організації науково-дослідницької роботи студентів дає підстави розглядати дослідницьку компетентність студентів – майбутніх учителів як комплекс когнітивних (знання та розуміння), процедурних

(уміння застосовувати методи дослідження), мотиваційно-ціннісних (інтерес, ініціатива, відповідальність), комунікативних (вміння презентувати результати) та рефлексивних навичок (Рис. 1).

Рис. 1. Структура дослідницької компетентності студентів ЗВО

Більшість науковців цілком слушно вважають, що формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів неможливе без застосування інтерактивних та інноваційних методів навчання, які розвивають аналітичне мислення, творчий підхід і практичні навички. Серед основних форм та методів виділяють проблемне навчання, яке стимулює критичне мислення через постановку складних дослідницьких завдань; проєктну діяльність, що дає можливість студентам реалізовувати власні науково-дослідницькі проєкти з пошуку інформації, експериментальної перевірки і презентації результатів; експериментальні дослідження, які забезпечують практичний досвід і навички аналізу; інтерактивні технології, що сприяють розвитку комунікативних і аналітичних здібностей за допомогою кейс-методів, мозкового штурму та дискусій; а також застосування цифрових технологій, таких як робота з великими масивами даних, штучним інтелектом і хмарними сервісами, які підвищують рівень дослідницької компетентності та готують студентів до сучасних викликів у педагогічній науці.

М. Кудла зазначає, що ефективними методами формування дослідницької компетентності майбутніх учителів є колективна та індивідуальна рефлексія, моделювання професійних ситуацій, інтерактивні методи (кейс-метод, «мозковий штурм», метод «Прес», проєктна діяльність, дискусії, дебати), ігрові технології (рольові, ділові, інтелектуальні ігри), метод круглих столів, тренінги, майстер-класи та «занурення у наукове середовище» [4, с. 88].

Вони сприяють розвитку наукової ерудиції, критичного мислення, комунікативних навичок, відповідальності та здатності працювати в команді, удосконалюють вміння аргументовано вести наукову дискусію і критично аналізувати інформацію.

Як засвідчує аналіз, проведений зарубіжними науковцями [11] та педагогічне спостереження за освітнім процесом і організацією дослідницької діяльності у Прикарпатському національному університету імені Василя Стефаника, найменш розвиненими є комунікативні навички та вміння проводити огляд сучасних досліджень на початковому етапі наукової діяльності студентів, тоді як в процесі роботи виникають труднощі з добором методів дослідження й самооцінкою наукової діяльності.

Пропонуємо інноваційні підходи та ефективний алгоритм формування дослідницької компетентності студентів-педагогів. Він базується на реалізації певних принципів та педагогічних умов:

- інтеграція науково-дослідницької діяльності студентів в освітній процес: виконання дослідницьких завдань під час вивчення усіх дисциплін;

- оновлення курсів, спрямованих на розвиток науково-дослідницьких умінь студентів («Основи наукових досліджень», «Основи педагогічних досліджень»), з урахуванням вимог сучасного освітнього цифрового середовища, зокрема інтеграції цифрових інструментів, платформ для наукової комунікації, хмарних сервісів і засобів візуалізації результатів досліджень.

- проведення майстер-класів з написання якісних наукових робіт та навчання ефективним методам пошуку й аналізу наукової літератури з активним використанням цифрових інструментів, дотриманням академічної доброчесності у процесі використання ШІ;

- забезпечення вивчення курсу «Академічної риторики», в межах якого студенти набувають навичок ефективної усної та письмової комунікації, формують уміння чітко і переконливо аргументувати свої думки, презентувати наукові дослідження та брати участь у наукових дискусіях, що є невід'ємною складовою розвитку дослідницької компетентності;

- організація науково-дослідної роботи студентів із активною залученістю їх до участі в наукових конференціях, конкурсах наукових робіт;

- науково-проектна діяльність з розвитком критичного мислення і навичок аналізу інформації, академічної взаємодії, обміну досвідом;

- залучення студентів до проявів академічної ініціативи.

Важливо, щоб науково-дослідницька діяльність не була відокремленою чи епізодичною, а стала органічною складовою навчального

процесу. Цього можна досягти через інтеграцію дослідницьких завдань у навчальні програми та плани з усіх дисциплін, що вивчають студенти. Наприклад, в межах курсу «Дитяча література та методика навчання літературного читання» студенти спеціальності «Початкова освіта» не лише опановують теоретичні основи дитячої літератури, а й виконують власні наукові міждисциплінарні дослідження, аналізуючи художні твори з позиції їхнього виховного та педагогічного потенціалу. Вони готують роботи, у яких аналізують дитячу літературу, вивчають її як художньо-естетичне явище і як засіб інтелектуального розвитку, розширення світогляду, патріотичного, екологічного, морально-етичного, естетичного виховання учнів. Такий підхід сприяє розвитку активного мислення, умінню застосовувати методи аналізу тексту й розробляти ефективні методичні моделі, планувати дослідницькі завдання, оформляти висновки й ефективно презентувати результати.

Це розвиває науково-дослідницьку компетентність і фахові педагогічні навички.

У рамках курсу «Педагогічна інноватика» студенти здійснюють проєктні дослідження, присвячені впровадженню сучасних освітніх технологій. Вони аналізують ефективність інтерактивних платформ, цифрових інструментів та мобільних застосунків, що використовуються для підвищення мотивації та результативності навчання молодших школярів. Так у здобувачів освіти формуються вміння збирати емпіричні дані, критично оцінювати педагогічні інновації й розробляти рекомендації для практичного застосування.

Під час вивчення дисципліни «Іноземна мова» студенти займаються дослідженнями методик навчання і особливостей викладання англійської мови в початковій школі.

Вони вивчають, як ігрові методи впливають на розвиток комунікативних навичок, а також досліджують застосування цифрових ресурсів у дистанційному й традиційному навчанні. У процесі такої діяльності розвиваються навички самостійного пошуку інформації, аналізу наукових джерел і формування власних висновків, що є важливою частиною дослідницької компетентності а також фахової підготовки майбутніх учителів.

Виконання практичних дослідницьких завдань у різних предметних контекстах допомагає усвідомити універсальність методів дослідження та їх значення для педагогічної діяльності. Крім того, це сприяє формуванню міждисциплінарного підходу та підвищує мотивацію студентів.

Як засвідчує наш досвід, автори кращих дослідницьких робіт презентують їх на наукових конференціях та конкурсах студентських

наукових робіт, публікують результати дослідження у наукових журналах та збірниках [6].

З метою ефективного формування дослідницької компетентності студентів-педагогів варто більше уваги приділити науково-дослідній складовій в освітніх компонентах навчальних програм. Традиційні курси з основ наукових досліджень потребують постійного оновлення відповідно до технологічного прогресу і освітніх реформ. Сучасний підхід передбачає не лише теоретичне вивчення методів дослідження, а й активне застосування цифрових інструментів, таких як онлайн-бази даних, платформи для спільної роботи (наприклад, Google Docs, Microsoft Teams), сервіси для обробки даних і побудови графіків, а також засоби візуалізації результатів (інфографіка, інтерактивні презентації з використанням програм Canva, Padlet, Genially, MindMap та ін.). Включення таких інструментів у навчальні курси не тільки підвищує практичну цінність навчання, а й готує студентів до ефективної роботи в умовах цифрової педагогіки та сучасної наукової комунікації. Особливо важливо звертати увагу на розвиток навичок використання хмарних технологій для зберігання, обробки та обміну науковою інформацією.

Один із ключових аспектів формування дослідницької компетентності – уміння якісно оформити результати своєї роботи та грамотно працювати з науковою літературою.

Проведення спеціальних тренінгів, вебінарів та майстер-класів дозволяє навчити студентів методам системного пошуку інформації в академічних базах, критичному аналізу джерел, правильному цитуванню та унікальному викладу думок. Особлива увага приділяється етичним аспектам – академічній доброчесності, уникненню запозичень та чесному використанню інструментів штучного інтелекту для підтримки власної дослідницької діяльності. На майстер-класах студенти набувають практичних навичок роботи з бібліографічними менеджерами, цифровими платформами, а також отримують поради щодо структурування наукових текстів і презентацій.

Комунікативні уміння – важлива складова дослідницької компетентності сучасного педагога. Курс «Академічної риторики» навчає студентів логічному мисленню, аргументованому викладу ідей, мистецтву переконання і веденню дискусій у науковому середовищі [2]. Окрім письмової форми, акцент робиться на розвиток навичок усної презентації, вміння тримати увагу публіки, відповідати на запитання, захищати власні позиції та критично реагувати на зауваження. Цей курс формує необхідні для ефективного участі у наукових конференціях, дискусіях, семінарах вміння і навички, зокрема комунікативну компетентність, риторичну

майстерність, а також вміння користуватися цифровими ресурсами для візуалізації та презентації результатів дослідження.

Практична участь студентів у наукових конференціях та конкурсах-захистах наукових робіт – ключова складова формування дослідницької компетентності. Організація власних наукових проєктів і заохочення студентів до публічного представлення їх результатів стимулює розвиток самостійності, відповідальності та підвищує мотивацію до науково-дослідної роботи. Участь у таких заходах сприяє формуванню навичок підготовки тез, доповідей, відповідей на питання аудиторії дає можливість обмінятися досвідом.

Науково-проєктна діяльність передбачає комплексний підхід до розв'язання певної проблеми, що виходить за межі простого накопичення знань і включає їх творчий аналіз та практичне застосування. Особливо ефективною є робота студентів у наукових гуртках, де вони гуртуються навколо спільних інтересів та обирають для дослідження актуальні науково-методичні проблеми сучасної освіти. У таких групах студенти мають можливість не лише глибше зануритись у тему, а й отримати цінний досвід колективної творчої діяльності.

В процесі роботи над колективними чи груповими науково-дослідними проєктами студенти вчаться критично оцінювати інформацію, порівнювати різні наукові точки зору, виокремлювати ключові аспекти проблеми, формулювати обґрунтовані висновки та чітко аргументувати власні позиції. Важливим є розвиток навичок ефективної академічної взаємодії – планування діяльності в команді, розподіл ролей із урахуванням індивідуальних сильних сторін, координація дій і відповідальність за виконання конкретних завдань.

Показником зрілості та зацікавленості здобувача освіти, його готовності бути не лише виконавцем, а й активним учасником освітнього та наукового простору, є академічна ініціатива. Вона виявляється у самостійному прагненні студента до розширення меж формального навчання, участі в інтелектуальних і творчих практиках, що стимулюють професійне та особистісне зростання. Зокрема, академічна ініціатива проявляється в самостійному виборі теми для наукового дослідження або проєкту, участі у конференціях, конкурсах, діяльності студентських наукових товариств, ініціюванні семінарів і дискусійних платформ, дослідницьких проєктів, поданні заявок на гранти, підготовці статей, тез та есе для публікацій у фахових виданнях. Важливою формою ініціативи також є залучення до міждисциплінарного або міжнародного академічного обміну, а також творче використання навчального матеріалу – формулювання запитань, критичне осмислення змісту, пропозиції щодо вдосконалення

навчального процесу. Академічна ініціатива – важливий індикатор сформованої дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти.

Висновки. Дослідницька компетентність є ключовою складовою професійної підготовки студентів-педагогів, що допомагає їм ефективно орієнтуватися у викликах сучасного інформаційного суспільства та виконувати науково-дослідницькі завдання. Її розвиток потребує комплексного підходу, який поєднує теоретичну підготовку з практичною діяльністю. Формування цієї компетентності має бути органічно інтегроване в освітній процес, зокрема через включення дослідницьких завдань у різні навчальні дисципліни. Це дозволяє сформуванню у студентів стійкі навички дослідження, критичного аналізу й самостійного пошуку інформації вже в процесі опанування базових освітніх компонентів, що підтверджено прикладами з курсів «Дитяча література та методика навчання літературного читання», «Педагогічна інноватика» та «Іноземна мова»).

Сучасні інноваційні підходи базуються на активному використанні цифрових технологій і сервісів, що підвищують ефективність навчання та формують навички роботи в цифровому освітньому середовищі. Важливу роль відіграють тренінги з академічної доброчесності, використання ШІ, а також курси академічної риторики, які розвивають комунікативні навички для якісної презентації дослідницьких результатів.

Стимулювання академічної ініціативи студентів через участь у наукових конференціях, конкурсах, проєктній діяльності та роботі в наукових гуртках є ключовим чинником успіху формування дослідницької компетентності. Такий підхід розвиває відповідальність, самостійність і командну взаємодію, формуючи майбутніх педагогів як активних учасників наукової спільноти і творчих фахівців, готових до викликів сучасної цифрової освіти.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з удосконаленням цифрових інструментів та платформ для підтримки формування дослідницької компетентності студентів-педагогів, зокрема через впровадження інноваційних технологій штучного інтелекту та адаптивного навчання.

Література:

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. Том 15. № 1. 10. <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25>.
2. Качак Т. Академічна риторика. Підручник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. 216 с.
3. Качак Т., Близнюк Т., Яців С. Цифрові інструменти аналізу текстів зі студентами філологічних і педагогічних спеціальностей. *New Inception*. 2024. № 1-2 (15-16). С. 55–63. <https://doi.org/10.58407/NI.24.1-2.5>.

4. Кудла М. Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів у контексті вимог сучасності. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2020. № 4. С. 84–90. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2020.224115>

5. Леврінц М. І., Варга Н. І., Поппик Ю. С. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі: зарубіжний досвід. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2023. Вип. 2 (53). С. 71-75. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75>

6. Освітня інноватика. Українсько-польський збірник студентських наукових праць / за заг. ред. проф. Будник О.Б.; літ. ред. проф. Качак Т. Б. Центр інноваційних освітніх технологій “PNU EcoSystem”. Вип. 8. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2025. 260 с.

7. Цюняк, О., Качак, Т., Близнюк, Т. Цифрова педагогіка у системі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів: виклики та перспективи. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2025. Вип. 1(56). С. 255–258. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.255-258>

8. Blyznyuk T., Budnyk O., Kachak T. Boom in distance learning during the coronavirus pandemic: challenges and possibilities. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2021. Vol. 8, №. 1. P. 90 – 98. <https://doi.org/10.15330/jpnu.8.1.90-98>

9. Böttcher F., Thiel F. Evaluating research-oriented teaching: a new instrument to assess university students’ research competences. Higher Education. 2018. Vol. 75. P. 91–110. <https://doi.org/10.1007/s10734-017-0128-y>

10. Castillo-Martínez I. M., Ramirez-Montoya M. S. Research competencies to develop academic reading and writing: a systematic literature review. Frontiers in Education. 2021. Vol. 5. 576961. <https://doi.org/10.3389/educ.2020.576961>

11. Ciraso-Calí A, Martínez-Fernández JR, París-Mañas G, Sánchez-Martí A., García-Ravidá LB. The Research Competence: Acquisition and Development Among Undergraduates in Education Sciences. Frontiers in Education. 2022. Vol. 7. 836165. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.836165>

12. Davidson Zoe E., Palermo Claire, Developing Research Competence in Undergraduate Students through Hands on Learning, Journal of Biomedical Education. 2015. 306380. <https://doi.org/10.1155/2015/306380>

13. Kachak T., Blyznyuk TFomin K., Yatsiv S., Kachak Kh., Lytvyn N. Information and Communication Competence of Future Teachers in the Context of Studying the Humanities. Journal for Educators, Teachers and Trainers. 2023. Vol.14(4). P. 95-111 <https://doi.org/10.47750/jett.2023.14.04.009>

14. Kachak T. B. Digital Instruments of Literary Education of Future Primary School Teachers in the Conditions of Distance Learning. Information Technologies and Learning Tools. 2021. Vol. 86. No. 6. P. 144–16. <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4079>

15. Kachak T., Kachak Kh. Mind Maps as a Tool for Visualization and Structuring of Linguistic and Literary Material in the Process of Teaching Students. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. Vol. 9. No. 1 (Apr. 2022). P. 92-100. <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.1.92-100>

16. Marushkevych A. A., Zvarych I. M., Romanyshyna O. Y., Malaniuk N. M., Grynevych O. L. Development of students’ research competence in the study of the humanities in higher educational institutions. Journal of Curriculum and Teaching. 2022. Vol. 11. № 1ю P. 15–29. <https://doi.org/10.5430/jct.v11n1p15>

17. Willison J., Sabir F., Thomas J. Shifting dimensions of autonomy in students. Research and employment. Higher Education Research & Development. 2017. Vol. 36. № 2. P. 430-443. <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1178216>

References:

1. Bykov V. Y. Modern tasks of informatization of education. Information Technologies and Learning Tools. 2010. Vol. 15. №. 1. Retrieved from <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25> [in Ukrainian].

2. Kachak T. Academic Rhetoric. Textbook. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2023. 216 p

3. Kachak T., Blyzniuk T., Yatsiv S. Digital tools of the text analysis with the students of philological and pedagogical specialties. NewInception. 2024. Vol. 1-2 (15-16). P. 55–63. <https://doi.org/10.58407/NI.24.1-2.5> [in Ukrainian].

4. Kudla M. Formation of research competence of future teachers in the context of modern requirements. Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University. 2020. № 4. P. 84–90. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2020.224115> [in Ukrainian].

5. Levrints (Lőrincz) M., Varga N., Popyk Y. Development of research competence of future teachers in higher school: foreign experience. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work». 2023. Vol. 2 (53). P. 71–75. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.71-75> [in Ukrainian].

6. Innowacje edukacyjne: Ukraińsko-Polski zbiór prac naukowych studentów / red. prof. Olena Budnyk; red. lit. prof. Tetiana Kachak; Centrum Innowacyjnych Technologii Edukacyjnych “PNU EcoSystem”. Wyd. 8. Iwano-Frankiwsk, Ukraina: Wyd. Kushnir G.M., 2025. 260 s. [in Ukrainian and Polish].

7. Tsiuniak O., Kachak T., Blyzniuk T. Digital pedagogy in the professional training system of future primary teachers: challenges and prospects. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work». 2025. Vol.1 (56). P. 255–258. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.255-258> [in Ukrainian].

8. Blyznyuk T., Budnyk O., Kachak T. Boom in distance learning during the coronavirus pandemic: challenges and possibilities. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2021. Vol. 8, №. 1. P. 90 – 98. <https://doi.org/10.15330/jpnu.8.1.90-98>

9. Böttcher F., Thiel F. Evaluating research-oriented teaching: a new instrument to assess university students’ research competences. Higher Education. 2018. Vol. 75. P. 91–110. <https://doi.org/10.1007/s10734-017-0128-y>

10. Castillo-Martínez I. M., Ramirez-Montoya M. S. Research competencies to develop academic reading and writing: a systematic literature review. Frontiers in Education. 2021. Vol. 5. 576961. <https://doi.org/10.3389/educ.2020.576961>

11. Ciraso-Calí A, Martínez-Fernández JR, París-Mañas G, Sánchez-Martí A., García-Ravidá LB. The Research Competence: Acquisition and Development Among Undergraduates in Education Sciences. Frontiers in Education. 2022. Vol. 7. 836165. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.836165>

12. Davidson Zoe E., Palermo Claire, Developing Research Competence in Undergraduate Students through Hands on Learning, Journal of Biomedical Education. 2015. 306380. <https://doi.org/10.1155/2015/306380>

13. Kachak T., Blyznyuk T., Fomin K., Yatsiv S., Kachak Kh., Lytvyn N. Information and Communication Competence of Future Teachers in the Context of Studying the Humanities. Journal for Educators, Teachers and Trainers. 2023. Vol.14(4). P. 95-111 <https://doi.org/10.47750/jett.2023.14.04.009>

14. Kachak T. B. Digital Instruments of Literary Education of Future Primary School Teachers in the Conditions of Distance Learning. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. Vol. 86. No. 6. P. 144–16. <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4079>
15. Kachak T., Kachak Kh. Mind Maps as a Tool for Visualization and Structuring of Linguistic and Literary Material in the Process of Teaching Students. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2022. Vol. 9. No. 1 (Apr. 2022). P. 92-100. <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.1.92-100>.
16. Marushkevych A. A., Zvarych I. M., Romanyshyna O. Y., Malaniuk N. M., Grynevych O. L. Development of students' research competence in the study of the humanities in higher educational institutions. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2022. Vol. 11. № 1ю P. 15–29. <https://doi.org/10.5430/jct.v11n1p15>
17. Willison J., Sabir F., Thomas J. Shifting dimensions of autonomy in students. Research and employment. *Higher Education Research & Development*. 2017. Vol. 36. № 2. P. 430-443. <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1178216>